

BISERICA și ȘCOLA.

Fóia bisericescă, școlastică, literară și economică.

Iese odată în săptămână: DUMINECA.

PREȚUL ABONAMENTULUI.

Pentru Austro-Ungaria:
Pe un an 5 fl.—cr., pe 1/2 an 2 fl. 50 cr.
Pentru România și străinătate:
Pe un an 14 fr., pe jumătate an 7 franci.

PREȚUL INSERȚIUNILOR:

Pentru publicațiunile de trei ori ce conțin
cam 150 cuvinte 3 fl.; până la 200 cuvinte 4 fl.;
și mai sus 5 fl v. a.

Correspondențele se se adreseze Redacției

„BISERICA și ȘCOLA.“

Er banii de prenumerațiune la
TIPOGRAFIA DIECESANĂ în ARAD.

În ziua pogoririi Duchului sfânt.

Astăzi se împlinește făgăduința Domnului. Duchul sfânt se pogoră în limbi de foc asupra Apostolilor, și Apostolii investiți cu putere dumnezeiescă, cu putere de sus, vestesc cuvântul lui Dumnezeu tuturor poporilor cu o rezoluțiune, carea o pôte da omului numai inspirațiunea Duchului sfânt, numai ajutorul și grația dumnezeiescă. Înființarea bisericii creștine, lățirea cea repede a învățăturilor evangheliei, nu este opul omului, ci este opul și voința lui Dumnezeu; și prin inspirațiune dumnezeiescă a resistat ca o stâncă neclătită și nebiruită biserica Domnului în decursul veacurilor contra tuturor atacurilor vrăjmășesci îndreptate în contra ei.

Să serbeză cu solemnitatea, ce i-se cuvine, actual dumnezeiesc al pogoririi Duchului sfânt, ce se înfățișază astăzi lumii, din timpul Apostolilor, și ca semn al bucuriei, și vieții cei nouă, răspândite din Ierusalim prin pogorirea Duchului sfânt se împodobesc astăzi biserica cu ramuri verzi și cu flori, ér pre alocuria se aprind focuri în presera sărbătorii spre a-se înfățișa perenarea pre pământ a luminii ceresci adusă de Mântuitorul Christos pre pământ, meniă a povățui pre om spre bună stare și fericire în calea cea necunoscută a acestei vieți.

S'a serbat cu solemnitate dela începutul erii creștine această sfântă și pentru valoarea și însemnătatea actului dumnezeiesc, carele ni-l înfățișază. Cu sfințenia și cu deplină pietate o serbăm și noi astăzi, pentru ca să-ne împărtășim și noi de Duchul Domnului, carele se revarsă astăzi în limbi de foc asupra Apostolilor, și să-ne inspirăm în modul nostru de gândire și acțiune de învățăturile și principiile cuprinse în

evangelia Domnului și în dezvoltarea istorică a bisericii.

Au copleșit astăzi lumea creștină învățături tendențioase, dnșmănose bisericii și evangheliei, cari țințesc să răstórne învățăturile și așezămintele dumnezeiesci, cari le propagă biserica, și să înlocuiască cuvântul lui Dumnezeu cu cuvântul omului chiar în ceea ce are omul mai prețios: în domeniul spiritual moral. Această împrejurare ne împune inimii noastre pietatea și sfințenia, de carea inspirați să-ne găsim astăzi și în toate zilele vieții noastre.

Două sânt cu deosebire momentele, cari ne inspiră această pietate și sfințenia și anume: a) adevărurile ceresci încep a-se vesti lumii din inspirațiune dumnezeiescă prin faptul pogoririi Duchului sfânt asupra Apostolilor și investirea lor cu „putere de sus,“ și b) din ordin dumnezeiesc și din inspirațiune dumnezeiescă vestesc Apostolii cuvântul lui Dumnezeu în limba poporilor.

Sunt prețioase lumii creștine ambe aceste momente. Prin darul Duchului sfânt, carele se pogoră astăzi în limbi de foc Domnul și Mântuitorul Christos institue prin biserică și ierarhie neamului omenesc un îndreptătoriu vecinic în lupta lui cea nesfârșită, ce chiămat este a-o purta pre calea cea necunoscută a acestei vieți; ér prin faptul, că Apostolii vorbesc în „streine graiuri și cu streine învățături“ se sancționează în biserica creștină dreptul de limbă și respectarea individualității naționale a poporilor lumii.

Privind în trecutul bisericii și poporului nostru aflăm cu satisfacțiune, că sfinite au fost totdeauna poporului nostru aceste două momente, și prin credința în sfințenia lor, prin credința neclătită în a-

devărerile sfintei noastre religii și biserici ne-am conservat viața și individualitatea ca biserică și ca popor. Învățăm din experiențele bătrânilor, și intrând astăzi și în toate zilele vieții noastre în sfânta biserică ne inspirăm de același Duch sfânt, care s'au pogorit în limbi de foc asupra Apostolilor Domnului.

Grea este fără îndoială lupta, ce trebuie să-o portăm noi astăzi contra sectelor și curentelor dușmănoase bisericii; dar puternică fiind credința noastră în divinitatea instituției, căreia îi datorim existența și viața, negreșit nici pentru un moment nu ne putem îndoii despre ajutorul și grația lui Dumnezeu.

Domnul este subiectul, carele vorbește, și ne învață prin biserică și ierarhia, și urmând cuventului descoperit al lui Dumnezeu, — neapărat vom putea lupta tot cu mai mult succes contra ori cărei greutăți ce ni-s'ar pune în cale în viața și dezvoltarea noastră ulterioară.

Predică

pentru a doua zi de Rusale.

Ear Mângăitorul Duhul adevărului, carele dela Tatăl purcede, — acela va învăța pre voi toate (Ioan 14, 26).

Dreptcredințioșilor creștini!

Precum un părinte de familie nu lasă să treacă ne folosită nici o ocaziune, în carea pentru sine, și pentru ai săi, ar putea câștiga vre-un bine; — așa și creștinul adevărat trebuie să caute a trage folos pentru sine și pentru ai săi, la ocaziunea tuturor sărbătorilor celor mari de peste an.

O sărbătoare așa mare dreptcredințioșilor creștini, este această, așa numită a Rusaliilor, în carea Duchul sfânt s'au pogorit peste apostolii Mântuitorului lumii Christos.

Noi am petrecut eri sărbătura acestei zile mari într-o îndelungată rugăciune către Dumnezeu, pentru câștigarea darurilor Duchului sfânt. Astăzi, dreptcredințioșilor creștini, să cugetăm puțin mai cu de-a-dinsul despre acele daruri, prin cari întăriți fiind învățăceii Mântuitorului au învins lumea, și totă puterea contrariilor.

Dar ca mai luminat să putem cunoaște acele daruri, să îndreptăm privirea noastră asupra apostolilor și să vedem, ce fel de oameni au fost dânsii mai înainte de primirea darurilor Duchului sfânt? Eită vedem din scripturi, că apostolii au fost parte mare pescari, meseriași și oameni săraci de starea de jos, și ne'nvățați; — pe lângă această în învățătura cea mântuitoare încă nedepliniți, căci însuși Mântuitorul, le dice: „În că mîi u l t e a m a d i c e

v o u ă ; dar acum nu le puteți purta; érá când va veni Mângăitorul Duhul adevărului acela va învăța pre voi toate.“¹⁾ Mai departe și către vestirea Evangoliei erau nedestoinici, însuși Mântuitorul în ziua înălțării sale dis'a către dânsii: „Voi din Ierusalim să nu vă depărtați, până ce nu veți întări cu puterea de sus.“²⁾ Erau mai înainte și slabi în credință; căci prinseră când iudeii pre Isus toți învățăceii îl părăsiră și fugiră, ba chiar și apostolul Petru să lăpădă de Christos înaintea unei servitoare, și cu jurământ mincinos să silea a face pre cei de față să credă, că nici nu-l cunoște! Apoi cetim că mai înainte erau foarte fricoși; despre această ne convingem din evangelia lui Ioan (20, v. 19.) unde se dice: „Că Mântuitorul Christos când s'au arătat lor întâia oară după învierea sa: „Au intrat la dânsii fiind ușile încuiate, unde erau adunați pentru frica iudovilor“.

Éra după primirea darurilor Duchului sfânt, cu totul nouă și necuprinsă minune ni se arată; — din omenii cei mai înainte fricoși, vedem bărbați plini de însuflețire, virtute, și îndrăsnelă, din omenii cei mai înainte nepricepători și nedestoinici către vestirea cuventului lui Dumnezeu — vedem bărbați plini de învățatură, înaintea cărora să plécă filosofii cei mari, și amuțesc retorii cei vestiți. Din omenii cei mai înainte slabi în credință, vedem bărbați plini de tărie înaltă, carii cu o constanță preste fire, sufere góne, bătăi, și cumplita mórte pentru Christos, și pentru evangolie. Unul strigă: „Mă bucur într-o suferințele mele pentru Christos“.³⁾ Altul cântă: „învingerea noastră este credința noastră.“ Al treilea dice: „Noi în totă ziua ne omorim pentru Christos, ca să înviem împreună cu dânsul.“ De unde e această însuflețire, și virtute înaltă, în neputințioasa lor mai înainte fire omenescă? De unde e lor această putere și bărbăție? De unde e lor atâta înțelepciune și știință? De unde atâta credință și constanță neînfrântă până la mórte?

Ori cum vom lua lucrul acesta în prejudecare, dreptcredințioșilor creștini nu e cu puțință, că omul în așa împrejurări dela sine singur să aibă așa virtute, așa înaltă însuflețire, înțelepciune și știință, atâta tărie și constanță nu numai minunată; ci chiar îngrozitoare! Deci trebuie să recunoștem, că toate aceste s'au făcut într'ênșii prin puterea dumnezească prin lucrarea Duchului sfânt.

Duhul sfânt i-a întărit în lupte. Duhul sfânt i-a mângăiat în suferințele lor, a-lui daruri i-a luminat, și i-a înălțat pre ei preste marginile firii omenesci; acel mângăitoriu Duch a lucrat și asupra sântilor Muncenici ai credinței noastre creștinești. Inima omului să infioréză și să cutremură când cetim despre

¹⁾ Ioan 16, 12, 13.

²⁾ Luca 24, 49.

³⁾ II Corinteni 12, 10.

grósnicile patimi pe cari dónșii cu nemaiaudită bărbăție le-au suferit. Când se tăiau membrele lor de vii în mii părțile, când se ardeau de vii în foc, atunci sântii martiri ai credinței noastre cu suflet liniscit, ca pre nisce paturi de flori ședeau! Róna darurilor Duhului sânt îi recorea pre ei în mijlocul văpăii, și îi întăria, și le înbărbăta trupul lor cel neputincios întru suferință!

După ce ne-am incredințat, că toate acestea s'au lucrat într'ónșii prin darurile duhului sânt — cred, că fiesce-care creștin adevărat se va interesa forțe a sci, cari sunt darurile Duhului sânt prin care apostolii și martirii credinței creștine s'au făcut minunați nu numai înaintea ómenilor, ci și înaintea ingerilor? La acésta întrebare ne răspunde Ap. Pavel: „Că prin Duhul-Sânt se dă cuvântul înțelepciunii și al științei, sfatul și lucrarea puterilor, darul prorociei, feliurimea limbilor, și frica lui Dumnezeu.“⁴⁾

Aușind aceste póte întreba cineva, că óre putem și noi câștiga aceste daruri ale Duhului sânt? La acésta întrebare de mare însemnătate ne răspunde Ap. Pavel când ȳice: „tóte acestea le lucréză unul și același Duh, împărțind deosebi fie-cărui precum voesce,“ din cari cuvinte ne incredințăm, că într'adevăr, și noi putem câștiga darurile Duhului-Sânt; însă cu deosebire, că nu fie-carele póte primi toate darurile; căci ȳice: „au dóră toți apostolii, au dóră toți în limbi grăesc?“ Drept aceea apostolul ne sfătuesce ca să ne nisum spre împrierea grației d-ȳeșci prin cari ni-se împărtășeșce darurile Duhului sânt. Dintre cele mai bune daruri amintesc aȳi credința și dragostea.

Da! Credința dreptcredincioșilor creștini, fără carea nu este cu puțință a plăcea lui Dumnezeu ȳice sânta scriptură și nu putem primi darurile Duhului sânt. Inșă nu credința neroditoare carea numai în cetirea fără înțeles a psalmilor se cuprinde; ci credința cea tare aducătoare de roduri, care e întemeiată pre drépta cunoscință de Dumnezeu, și a faptelor celor bune, — credința care ne aduce pace cu Dumnezeu, și cu noi înșine, credința ȳice: prin carea Sântii: „Au învins împărății, au dobândit făgăduințele, au astupat gurile leilor, au stins puterea focului, au scăpat de ascuțitul sabiei, s'au făcut tari în răsbóie.“⁵⁾

Acésta credință se voim, așa credință se alegem, pentru așa credință se rugăm pre Dumnezeu ca să ne dărueșcă prin duhul său, ca să putem primi darurile lui.

Dară va întreba cineva prin ce mijloce am pu-

tea noi câștiga așa credință? Cei în vârstă vor câștiga așa credință în sânta biserică, când vor cerceta și vor veni mai cu sirguintă, și vor asculta învățătura despre credință, prin binevestitorii cuvântului lui Dumnezeu. — Érá cei ténerei vor câștiga așa credință în școlă prin învățătorii zeloși, și pătrunși de dorința către fericirea națiunii noastre.

Noi mai întâiu de toate avem lipsă a aréta credința noastră prin fapte către sânta biserică, și către școlă noastră confesională; căci aceste sunt instituturile cele mai îndemânatică pentru întemeerea fericirii noastre, și a următorilor nostri. Deci pre aceste se le înbrășisem cu credință tare, viață, producătoare de fapte de mântuire, se le susținem, și se le sprijinim cu toate puterile noastre. Unii cu învățătura, alții cu sfatul, alții cu înfrumșetarea din lăuntru, și din afară, alții cu ajutoriul prin mijloce băneșci, fie care după puțință se-și sacrifice dinariul, și așa va cresce credința noastră spre dobândirea darurilor Duhului sânt, și nu vom mai fi lăsați pradă réuvoitorilor nostri!

Cu credința înșe trebuie să fie împreunată și dragostea, fiind-că prin dragoste credința capătă viață, tărie și putere; — nu înțeleg dragoste egoistică, adecă: numai de sine însuși; ci după învățătura Mântuitorului: „Să iubim pre toți ómenii, ca să fim adevărați fii Părintelui ceresc, carele răsare sórele său, preste cei buni și peste cei rei, și plóie peste cei dreșți și preste cei nedreșți.“⁶⁾

Totuș dragostea noastră se fie înțeleptă, ca săi nu iubim pre cei străini mai mult de cât pre fratele nostru cel de o credință, și de un sânge cu noi precum ȳice sânta scriptură „Că de va ȳice cineva că iubeșce pre Dumnezeu; érá fratele său urășce, mincinos este: că de óre ce nu iubeșce pre fratele său, pre carele-l vede, pre Dumnezeu pre carele nu-l vede cum va iubi.“⁷⁾

Drept aceea iubíților creștini! Étă câmpul și locul unde vi se dă ocașune de a ne arăta credința și dragostea noastră prin fapte, și a înmulți darurile Duhului sânt, prin care se vor deschide porțile fericirii noastre pentru noi, și următorii nostri, și prin care vom primi binecuvântare dela Dumnezeu, și dela ómeni. Amin.

Lipova, 10 Iuniu n. 1897.

Iosif Suciu.
paroch.

Prelegeri din Sintaxa română.

(Continuare.)

§. 18. Unele verbe iaú 2 complemente dir.: unul al persónei și altul al lucrului. Atari verbe

⁴⁾ I. Corinteni 12, 8, 9, 10.

⁵⁾ Evrei 11, 33.

⁶⁾ Mateiu 5, 45.

⁷⁾ Ioan 3, 20.

sint: a ruga, a învăța, a întreba, a sfătui și altele. Ex.: **Te-aș ruga ce-va. Întrebă-mă lectiunea. Frica Domnului te voi învăța. Învață-ne pre noi îndreptările tale. Ce m'ai întrebat?**

Sint unele verbe, ce se construiesc cu 2 acus., dintre cari unul exprimă raportul pasiv față cu subiectul, iar al doilea arată o însușire a subiectului și se numesce **acusativ predicativ**. Astfel de verbe sint cu deosebire următoarele: a alege, a numi, a chema, a declara, a cunoște, a socoti, a ține, a privi, a afla, a ști, a proclama, a considera etc. Ex.: **Domnul te-a ales pe tine împărat. Pe tine te chiamă Petru. Pe domnul Albu tot-deauna l-am ținut om de omenie. Te-am aflat mincinos. Pe Iosif toți îl știu nevinovat. Pe Cicero Romanii l-au proclamat părintele patriei.**

Nota 1. Sint de încunjurat după verbele de mai sus construcțiile cu de: Pe Simion l-au ales de preot. Petine te-am socotit de om de omenie etc.

Nota 2. Infin. ca compl. dir. nici-când nu primesc înaintea sa prepos. de: Te învăț a ceti (nu; de a ceti). Doresc a vedea pe fratele meu Iosif. Totă pădurea începu a hăui (Od.) Este deci de prisos de în astfel de construcții: Mă-am pus în gând de a Vă cerceta cât mai curind. Voesc de a merge etc.

Observare. O specie a compl. dir. este și **acusativul numărului**. El arată prețul, măsura, cantitatea, și răspunde la întrebarea: cât? (cu un verb predic.) Ex.: Casa această mă costă 4000 de florini. Averea lui face vre-o 10,000 de florini. Ți dau jumătate din averea mea. Am cumpărat pânura cu 2 florini metrul. Am vândut 15 măsură de grâu. Acest cal prețuesce 200 de florini.

Deprinderea XXVIII. Cetiți bucata x. arătând prin ce este exprimat fie-care compl. dir. dintr'insa.

Deprinderea XXIX. Analizați propozițiile următoare spunând, prin ce este exprimat fie-care compl. dir.: Răpitu-m'a un crincen mercenar (Alex.). După masă proprietarul chemă pe vinătorul său, Petrea Dascalul (Ganea). Acesta am auzit-o și dela alții. Pământul începu a se cutremura. În fie-care an Bistrița înghite numeroase plute (Ganea). El aud cu urechile totă acea lume nenumărată de insecte (Od.). Multe am vădut. Domnul sfânt îl asculta (Alex.). La mijlocul drumului vădui florea câmpului (id.). Frica apără chica. Neguțătorul vrednic din piatra secă scote banul. Gura lumii numai pământul o astupă. Omul fără dușmani nu plătesce nici doi bani. Pe cine cauți? Calul are patru picioare. Flămândul codri visază. Pe toți trei vă cunosc. Nu îndruga verși-uscate. Dómne, mântuesce-ne! Sgirecitul numai stângă are. O mână spală pe alta.

B. Complementul indirect.

Compl. indir. întregesce înțelesul unui verb sau al unui adiectiv. El răspunde la întrebările: cui? de cine? despre cine? prin cine? de ce? la ce? despre ce? în cine? în ce? cu ce? dela ce? cu cine? Ex.: **Omului cu învățatură îi curge miere din gură. Adu-ți aminte de ziua năcazului. Te**

temi de mine? Viața acesta este plină de neajunsuri. Să mai gândesc ei ore la sfântul legământ, ce ți-au jurat odată? (Od.) Mai mulți curtezani se împotriviau acestui plan (id.). Dă-ne, Dómne! Fecióra dete ocol zidurilor cetății (Od.). Țara era plină de tâlhari (id.). Poporul nu se mai îndoia despre sfințenia fecióri (id.). Părinții ei se împotriviră cu totul la întreprinderea acesta (id.). Sufletul Ioanei se umplu de un sentiment religios (id.). Sultanul Baiazid dase poruncă pașei dela Dunăre (id.). Aveam trebuință de aceste deslușiri pregătitoare (id.). Tot neamul omenesc pörtă de secolii întregi jalea tînărului Abel, ucis cu mânie de crudul său frate, Cain (id.) Să scăpăm de hirca de babă (Od.). Să încetezi cu omorul (C. Negr.). Părinții m'ai oprit de a pleca așa țirzii. Nu vă însoțiti cu cei răi.

Compl. indir. se pôte exprima:

a) Printr'un nume (subst., adiect., num., pron., partic.) în dativ: **Fie-căruia îi dase un os de ros (Od.). Toți feciorii se închinară lui Vodă (id.) Cel bogat nu crede celui sărac. Armata românescă era supusă unei discipline strașnice (Bălc.). Multora nu le place lucrul.**

b) Printr'un nume în cas cu prepoziție, răspunzând la întrebările: de cine? la ce? despre cine? prin cine? de ce? în cine? în ce? cu cine? cu ce? dela ce? despre ce? Ex. **Sint sătul de atâta fățarie (Od.). În curte erau 3 polobóce desfundate pline de vin (C. Negr.). Îndurat u-te-ai în sfîrșit de mine (Od.). Alții se gândiau la plăcerea d'a se întorce în sinul familiei (Bol.). Nu mă încred în tine. Profesorul ne-a vorbit azi despre expedițiunile cruciate. Într'o societate se vorbea despre nemurirea sufletului (I. Negr.). Tóte printr'însul s'ai făcut. Ghiță nu se putea lăsa de obiceiurile sale. Prin Duhul Sfint tot sufletul viază. Cu vorba m'a oprit dela lucru. Omul cumpătat se reține dela multe desfătări. Grăbesce cu îmbrăcatul. Nu te asemăna cu cei tari. Nu vă încredeți în noroc.**

Nota. Casul cu prepoziție, ce răspunde la întrebările: cu ce? cu cine? numai atunci este să a considera ca compl. indir., dacă întregesce înțelesul unui verb; iar când arată instrumentul, însoțirea, modul etc. este determinare circ. Astfel de ex. în propos.: **A încetat de a vorbi, de a vorbi** este compl. indir., de-órece verbul se construiesc: **a înceta cu ce-va**, și numele în cas cu prep. cu îl întregesce înțelesul. (Veși și §. 21, 3 b).

c) Printr'un verb în infin. Ex.: **Mă tem a pleca noștea. Petru s'a învoit a-ți plăti. I-au venit în minte idei vrednice de a fi împărtașite unui cerc mai lătit (Od.). Modestia mea se deprinsese a inspira călugărilor o mirare fenomenală (id.). Feriți-vă de a căde în ispită. Nu ne sfiim a zice nu (Od.).**

Observarea 1. Dela pron. pers. neintonat de I., mai rar de II. pers. adese-orî se întrebuintează dativul spre a arăta, că vorbitorul, deși nu ia parte

activă la o lucrare, dar o aprobă. Ex.: *Pe fratele tău mi-l bătură voinicesce. Eu mi-l întreb de trăit: el mă 'ntrebă, de ce am venit (Iarn.-Birs.). În casă nu aş păşi, dacă nu mi-te-aş iubi (id.). Dar când ajunse pe-la străjerul Ochilă, el mi-ți-o vede (Cr.). Pe Codreanaș mi-l rănia (Alex.).*

Acest dativ se zice **dativ etic**, fiind-că vorbitorul la lucrare, nu ia parte activă, ci numai morală: În poezia poporană cu deosebire se folosesc des acest fel de dativ.

Observarea 2. În locul dativului unei orî avem acus. cu prepos. *la*. Acésta are loc cu deosebire atunci, când dativul altcum nu se poate exprima: *Pace dăruiesce-ți lumii tale și la tot poporul tău. La cincî ómeni le-am dat de mâncare.*

Tot asemenea se aplică acus. cu *la* și la subst. nearticulate: *Alelei tâlhari păgâni, cum o să ve dai la câni!* (Alex.). *Corb la corb nu scóte ochii. Sătulul la flămând nu crede.*

Poporul adese-orî întrebuintează acésta formă de dativ chiar și atunci, când subst. e articulat sau când ar trebui să primescă art. enclit. De ex.: *Ce dai la bărbat de cină?* (Iarm. Birs.) *Cătănia cui i-e bună? La feciorul fără mumă (id.).*

Nota. Inf. și part. ca compl. indir. își păstrează natura verbală, putând ave lângă sine alte complemente sau determ. circ. Ex.: *M'am hotărit a petrece vara la țară. Povestesc-mi ce-va despre cele vădute de tine în străinătate.*

De prinderea XXXI. Cetiți bucata x. și alegeți dintr'insa toate compl. indir., subliniind cele exprimate prin dativ.

De prinderea XXXII. Scrieți 16 propos. simple amplificate, dintre cari compl. indir. să fie exprimat: în 4 prin dativ, în 10 prin cas prepozițional (la întrebările cunoscute) și în 2 prin infinitiv.

De prinderea XXXIII. Cetiți bucata x. și arătați, cari sînt compl. dir. și indir. cuprinse într'insa.

Recapitulațiune.

(§. 16—20)

1. Ce numim complement? De câte feluri e complementul? Ce este compl. dir.? Prin ce se exprimă compl. dir.? Exemple. Pot ave une-orî și verbe intransitive compl. dir.? Exemple. Cari verbe se construiesc cu 2 compl. dir.? Exemple: Cari verbe au pe-lângă compl. dir. și acusativ predicativ? Exemple. Când se aplică la compl. dir. prepos. *pe*? Exemple. Ce este acus. numărului? Exemple.

2. Ce este compl. indir.? La cari întrebări răspunde compl. indir.? Exemple. Prin ce se poate exprima compl. indir.? Exemple. Ce știți despre *dativul etic*? Exemple. Când se înlocuiesc dativul prin acus. cu *la*? Exemple. Exemple. Ce știți despre compl. indir. exprimat prin inf. sau participiu? Exemple.

Cap VIII.

Determinațiunea circumstanțială.

Determ. circ. determină mai de aproape înțelesul unui verb sau al unui adiectiv, sau chiar și al unui adverb. Ex. *Viă îndată. Bucuria prea*

mare poate ave urmări triste. Ioan învață foarte bine. Determinațiunea circumstanțială se poate exprima:

a) Printr'un adverb: *Erî a nins. Plec îndată. Vină aici. Vorbiți nemțesce? Împărțiră a-veea frățesce.*

b) Printr'un adverbial: *Să aruncă în patul de scânduri și se vaetă până-la miezul nopții (Od.). Mor de frig. Stugurții se coc tómnă. Ioan s'a dus la vînat.*

c) Printr'un gerundiū: *Rîul curge spumegând. Am petrecut timpul cîntând.*

d) Printr'un inf. cu prep. *spre*, *pentru*, *fără*, *până* etc. *Umblăm la școlă spre a învăța. Să nu trecă nici o zi fără a fi făcut ce-va lucru bun. Pân'a nu ajunge plugar, aveam un țalnic armăsar (Alex.).*

Determinațiunea circumstanțială este de 4 feluri: determ. circ. de loc, de timp, de mod și de cauză.

1. Determ. circ. de loc determină locul, unde se întimplă cele exprimate prin verb și răspunde la întrebările; *unde? de-unde? până-unde? încătrău? (incotr'o?)* Ex. *Să innecă pe uscat (Prov.). Ne puserăm cu toții împrejurul acestui vulcan (Alex.). Plecăm din Tuluza pe-la amézi (Alex.). La Borsec toți sînt frați (id.). El apucă spre munții deprimprejur (id.). Din Hotin și pân' la Mare vin Muscalii de-a călare. (Em.). Acolo fi-va altarul (Alex.).*

Nota 1. Afară de acestea 3 mai auzim și întrebarea: *pe-unde?* care arată un loc mai puțin determinat. De ex.: *Pe la Arad a nins* exprimă. că prin prejurul Aradului a nins. Însă: *La Arad a nins* arată, că chiar în Arad a nins.

E de notat, că prepos. *pe* pusă înaintea unei determinări locale modifică înțelesul original arătând un loc mai puțin hotărit: *Stefan abia erî a sosit de pe-la Fiume. Astă vară am călătorit tot pedestru până pe-la Brad.*

Nota 2. Sînt greșite și în contrazicere cu firea limbii noastre construcții ca acestea: *Ia-ți pălăria de-pe cap* (corect: *din cap*). *Grea sarcină ai pe spate* (corect: *în spate*). *Trage-ți ghetele pe picioare* (corect: *în picioare*). *Nu am banî asupra mea* (corect: *la mine*). *Pune-ți căciula pe cuiu* (corect: *în cuiu*).

De prinderea XXXIV. Cetiți bucata x. și spuneti, ce determ. circ. de loc se află într'insa și prin ce este exprimată fie-care din ele.

2. Determ. circ. de timp determină timpul unei lucrări sau întimplări și răspunde la întrebările: *când? de-când? până-când? cât timp?* Ex.: *Plec mâne la America (Alex.). De 3 ani nu mi-am vădut părinții. Acum mor fericite. Până-la Paști nu te voi vedé. Până aseră v'am tot așteptat. Trei luni am petrecut astă-vară în Berlin.*

Observarea 1. La întrebarea: *cât timp?* substantivul se pune în acus. fără nici o prepoziție: *Sese zile să lucrați. Două zile a tot plouat. Cincî săptămâni am lucrat la gramatică.*

Aceasta este **acusativul timpului**.

Observarea 2. La întrebarea: **când?** numele zilelor, anotimpurilor și cuvintele: **an, lună, zi, noapte, seară, dimineță** se pun în acuz. fără prepos. Ex.: *Iarna ninge; vara plouă. An era mai frig pe la Boboteză. Sorele strălucește ziua. Vineri sosese unchiul. Dimineță auđi glasul mieu, împăratul mieu și D-zeul mieu!*

Aceste subst., afară de numele zilelor, la întrebarea: **când?** primesc înaintea lor prepos. **la**, în **când** arată un timp determinat. Ex.: *La toamnă te cercetez. Brănescu a murit în ziua de Paști. Dar: Grăul se semănă toamna. Sorele luminează ziua.*

Numele zilelor la întrebarea **când?** se întrebuintează atât cu forma articulată, cât și cu cea nearticulată. Forma articulată arată o lucrare, ce se repetă în aceeași zi a săptămânii, iar cea nearticulată arată o lucrare, ce se petrece într-o anumită zi dintr-o săptămână. Ex.: *Dumineca mergem la sfânta biserică. Joi nu se țin prelegeri. Dar: Marți va fi nunta surorii mele. Vineri nu am fost acasă.*

Dacă însă numele zilei arată o singură lucrare, ce se petrece în timp nedeterminat, atunci se întrebuintează forma nearticulată cu prepoziție: **Într-o Miercuri isbucni răscolă țărănilor.**

Observarea 3. Aici aparțin și determ. circ., ce arată frecvența lucrării la întrebarea: **de câte-ori?** *De trei-ori m'am deșteptat din somn astănoapte. De multe-ori la întrebare și tăcerea răspuns are.*

Notă. Prepos. **pe** pusă înaintea unei determ. circ. de timp. arată un timp mai puțin determinat. Ex.: *Petru a plecat acasă pe la 8 ore seara. Voiți sosi la voi pe-la Sân-Petru.*

Deprinderea XXXV. Alegeți din bucata **x. 15** determ. circ. de timp și le scrieți în 2 coloane: în I. cele exprimate prin adverb și în II. adverbialele.

Deprinderea XXXVI. Scrieți 10 propos. amplificate prin determ. circ. de loc și de timp, subliniind determ. circ. de loc odată și cea de timp de două-ori.

3. Determinarea circ. de mod arată modul, cum se întâmplă lucrarea și răspunde la întrebarea: **cum?** în ce chip? Ex.: *Mița blândă sgărie rău. Cu plăcere cetim scrierile autorilor clasici. Vorbiți românesce?*

(Va urma.)

Ioan Petranu.

D I V E R S E.

* **Pentru orientare.** „Tribuna Poporului“ a publicat zilele trecute un articol, în carele a cerut dela Pré Sântia Sa, dlu Episcop Ioan Mețian, ca să facă o colectă pentru ajutorarea școlilor din eparchie ame-

ninate din lipsa de mijloce bănești. Pentru orientarea publicului asupra celor ce s'au făcut în această cestiune constatăm, că în privința acesta Consistoriul nostru metropolitan privind cestiunea ajutorării școlilor amenințate din lipsa de mijloce de o cestiune comună pentru toate eparchiile, cari constituiesc Metropolia noastră, a întreprins în anul 1894 o colectă comună, pentru școlile sărace din întregă Metropolia; ér congresul național bisericesc întrunit în anul 1895, — luând act de cele întreprinse din partea Consistoriului metropolitan în această cestiune prin concludul luat sub Nru protocolar 88 (veđi protocolul congresual din 1895) a dispus ca colecta să se continue. În sensul acestei dispusețiuni s'a colectat, și se colectează din partea Consistoriilor eparchiale și din sumele intrate se împart ajutoare după putința școlilor sărace.

* **Substituire.** Fiind concediat asesorul referinte al senatului școlar dela Consistoriul din Arad, dlu Dr. Georgiu Popa pentru restabilirea sănătății, pră timpul concediului Pré Sântia Sa dlu Episcop Ioan Mețian a încredințat referada în senatul școlar al consistoriului din Arad dlui secretariu consistorial Ioan Lenger, bărbat competent în afacerile de școlă și anume atât în ceea ce privește partea pedagogică-didactică, ca unul carele a absolvat studiile pedagogice-filosofice la universitatea din Viena, și a funcționat cu deplin succes mai mulți ani la gimnasiul român din Brașov ca profesor ordinar, și în diferite rânduri ca comisariu al Consistoriului arhidieceșan a condus esamenele de maturitate la școlile din Brașov, — cât și în ceea ce privește administrațiunea școlară, pre care teren dlu Lenger a funcționat cu începere dela 1870 ca membru în senatul de școlă al Consistoriului metropolitan din Sibiu, și ca membru și referent în comisiunea școlară a congresului național bisericesc.

* **Examenele dela institutul ped.-teol. din Arad** la finea anului școlastic 1896/7 se vor ținé după următoarea programă:

1. **Joi** în 5/17 Iunie dela 8—11 ore a. m. examen cu elevii dela școlă elementară de aplicațiune din toate obiectele; dela 3—7 ore p. m examen cu elevii din cursul pregătitor preparandial din toate obiectele.

2. **Vineri** în 6/18 Iunie dela 8—10 ore a. m. c. I prep. Religiuena, Pedagogia, Geografia, Istoria naturală; dela 10—12 ore a. m. c. II. prep. Religiuena, Matematica, Geografia, Germăna; dela 3—7 ore p. m. examen din cant și tipic cu toți elevii din despărțământul preparandial.

3. **Sâmbătă** în 7/19 Iunie dela 8—10 ore a. m. c. I. prep. Aritmetica, Romăna, Germăna; dela 10—12 ore a. m. c. II. prep. Pedagogia, Istoria patriei, Romăna.

4. **Luni** în 9/21 Iunie dela 8—11 ore a. m. examen din limba maghiară; dela 3—6 ore p. m. examen din cant și tipic cu elevii din despărțământul teologic.

5. **Marți** în 10/22 Iunie dela 8—10 ore a. m. c. IV. prep. Religiuena, Pedagogia, Fisica, Germăna; dela 10—12 ore a. m. c. I teol. Studiul biblic, Teologia fun-

damentală; dela 4—6 ore p. m. c. III. teol. Istoria bis. Constituția, Higiena.

6. Mercuri în 11/13 Iunie dela 8—10 ore a. m. c. III. teol. Pastorală, Catechetica, Omiletică; dela 10—12 a. m. c. IV. prep. Matematica Română, Geografia, Istoria, Constituția;

7. Joi în 12/24 Iunie dela 8—10 ore a. m. c. II. teol. Dogmatica, Istoria bis. Pedagogia; dela 10—12 c. III. prep. Religia, Pedagogia, Geografia, Germâna.

8. Vineri în 13/25 Iunie c. I teol. dela 8—10 ore a. m. Istoria bis. Română, Pedagogia; dela 10—12 ore a. m. c. II. teol. Română, Studiul biblic, Teologia morală.

9. Sâmbătă în 14/26 Iunie dela 8—10 ore a. m. c. III. prep. Matematica, Română, Istoria, Chimia; dela 10—12 ore a. m. c. III. teol. Dreptul canonic, Liturgica, Esegesa; dela 5—6 ore p. m. examen de gimnastică cu elevii din despărțământul preparandial.

10. Duminică în 15/27 Iunie. După s. liturgie cetirea clasificărilor.

11. Luni în 16/28 Iunie examen cu preparandistele,

12. Marți în 17/29 Iunie examen cu privatiștii.

* *Examenele la școala superioară de fele din Arad* la finea anului școlastic 1896/7, se vor ține după următoarea programă:

1. Mercuri în 11/23 Iunie dela orele 3—6 p. m. examen din Religione, Pedagogie, Română, Maghiară și Germână.

2. Joi în 12/24 Iunie dela orele 3—6 p. m. examen din Matematică, Istorie, Geografie, Fizică, Chimie, Higiенă, Istoria naturală.

3. Vineri în 13/25 Iunie dela orele 3—6 p. m. examen din muzica vocală, instrumentală și declamațiuni.

Lucrurile de mână vor fi expuse în decursul examenelor.

Direcțiunea invită pe binevoitorii școlii a asista la examene.

* *Un dar frumos.* Din Brad se scrie, că țărănul Zaharie Verner, de nascere din Cebea, răposând la 29 Aprilie n. în Baia de Criș, a testat gimnasiului român din Brad o avere nemișcătoare în preț de 3000 fl. În semn de recunoștință, eforia gimnasiului a hotărât să ridice o cruce la mormântul răposatului și în fiă-care an să facă un parastas pentru odihna sufletului lui.

* *Nou advocat român.* D-nul Dr. L a z a r G h e b e l e ș i u a depus zilele trecute în M. Vásárhely cenzura de advocat cu deplin succes. D-nul Ghebeleșiu, precum aflăm, își va deschide cancelaria s'a advocațională în Pecica. — Felicitările noastre!

* *Ruga în Șuștra.* În ziua Înălțării Domnului s'a serbat în comuna noastră Șuștra, ruga cu deosebită solemnitate. La s-ta liturgie a luat parte o mulțime de credincioși nu numai din Șuștra, ci și din vecinătate. La finea serviciului divin părintele Pompei D o r c a a ținut poporului credincios o frumoasă și instructivă cuvântare ocazională. D-nia Sa în început prin a espune patimile, mortea, și învierea Mântuitorului Christos, trecând apoi

la sârbătorea Înălțării — și dând apoi fiilor săi sufletești sfaturi și povețe folositoare. Cântările le-a esecutat d-nul învățător G. C a b a împreună cu elevii săi.

Sara, corul vocal în frunte cu d-nul învățător G. Căba, a dat în localitatea școlii din Șuștra un concert — care a mulțămît pe deplin așteptările celor prezenți. — I

* *Bibliografie.* „Enciclopedia Română,” publicată din însărcinarea și sub auspiciile Asociațiunii Transilvane de Dr. C. Diaconovich. A apărut fasc. IV., care cuprinde articolele „Așango—Balneografia” cu numeroase ilustrațiuni și harte. Litera A. se încheie cu pagina 338 cuprinzând în total preste 3500 articole pe 676 colone. Dintre articolele mai însemnate al fasc. IV. amintim: Asia, cu o hartă excelentă lucrată la F. A. Brockhaus în Lipsca și cu 11 tipuri asiatică; Asigurare; Asociațiune, As. Transilvană; Atanasie Anghel; Athanasiescu Dim.; Ateneul român (cu ilustr.); Athos; Aurelian P. S.; Australia (cu 10 ilustr. etnogr.); Austria, A.-Ungaria; Avicultura (cu 2 ilustr.); Axente Sever; Baba; Babeș; Băcău; Băi (B. Herculane de Dr. G. Vuia, cu o panoramă și 4 tablouri excelente din oficina Angerer & Göschl în Viena); Balașa (cu tabl. bisericii D. Balașa) etc. Acest fascicoid, după cum suntem informați, se va expedia preste câteva zile tuturor abonaților, cari au achitat prețul lui anticipativ. Abonamente se primesc la editorul W. Krafft în Sibiu și (pentru România) la C. Müller în Bucuresci pe lângă solvirea anticipativă a prețului pentru câte 5 ori 10 fasc. à fl. 1.— resp. Lei 2.50.

* *Bibliografie.* D-nul profesor Ioan Petran va scote în curând de sub tipariu partea II-a „Gramaticii Române” pentru școlile secundare *Sintaxa*. Nu ne indoim, că d-nul Petran a cărui „etimologie” scrisă în deplină cunoștință de cauză, a fost bine primită, prin noua sa lucrare va face cel mai bun serviciu școlii române.

* *Bibliografie.* A apărut de sub tipar „Protocolul adunării generali a VII-a a reuniunii învățătorilor rom. gr. or. din Diecesa Aradului districtul din dreapta Murășului, ținute în Arad, 29 și 30 Aprilie n. 1897. Editura Reuniunii”. Din acest protocol ajungem la convingerea, că reuniunea învățătorilor face din an în an frumoase progrese, dezvoltând o rodnică activitate, sub neobositul ei president d-nul prof. Teodor Ceonțea. Cuprinsul acestui protocol e următorul: Protocolul adunării generali a VII-a, A) Programă adunării generală VII, B) Cuvânt de deschidere, C) Bineventarea Prea S. S. Domnului Episcop I, D) Frângerile vulgari, E) Învețământul poporal, F) Raportul bibliotecariului, G) Împăratul Iosif al II-lea, H) Raport general, I) Necesitatea educațiuni religioase și factorii sei, L) Raportul cassariului, M) Însemnătatea istoriei în școala poporală, N) Învețătoriul familia și inspecțiunea școlară, O) Albinăritul modern și Românii.

* *Desastru înspăimentător.* Din Voiron (Franca) se scrie că în urma unei trombe de apă râul Morge a debordat din alvia lui, răpind cu sine case, uzine și distrugând fabrici de hârtie, de mătase și de pânză. Se țice, că pagubele sunt de zece milioane franci. Acest desastru a silit pe 4000 de lucrători să înceteze lucrul.

* *Averea privată a suveranilor.* „Tit bits“ din Londra publică o statistică a averii particulare a suveranilor. Țarul Nicolae II posedă 640 milioane de pogoane de păduri și pământ cultivabil, al căror venit anual ar întrece 60 de milioane de franci. Afară de acesta e proprietar de mine de argint și de aur în Siberia. Primesce dela statul rus 30 de milioane „pentru întreținerea curții sale și cheltuelile de reprezentarea oficială“. În total această reprezintă ca la 100—126 milioane pe an. Abdul-Hamid primesce dela statul său 20 de milioane pe an „pentru cheltuelile palatului și subvenția prinților de coroană“. Afară de asta are o sumă de venituri, cari se ridică până la 80 de milioane. Cheltuelile haremului și curții sale (care cuprinde până la 5000 servitori) sunt enorme. Împăratul Germaniei are, ca rege al Prusiei, o rentă de 15 milioane de franci, ér ca împărat, o indemnitate de 3 milioane. Posedă importante domenii, vre-o 15 păduri și 50 de moșii. Venitul general e de vre-o 30 milioane. Lista civilă a împăratului Austriei este de 23,250,000 franci. Francisc Iosif este de altminteri un suveran puțin cheltuitor. Regele Italiei primesce 15.050,000 franci și o sumă de subsidii pentru membrii familiei regale Regina regentă a Olandei și tinera regină Wilhelmina au listă civilă modestă: abia 2 milioane, dér importante venituri dela vastele lor proprietăți. Alfons XIII are 7 milioane listă civilă. Regina regentă, mama sa, primesce 250,000 fr., sora sa mai mare 500,000 franci, cea mai tânără 250,000 franci, mătușele 300,000 franci și bunicele 1,050,000 franci; Regele Belgiei primesce 4,825,000 franci; Regele Suediei 2,925,000; Regele Danemarcei 1,600,000; Regele Portugaliei 2,500,000; Regele Gremaniei 1,325,000. Printre suveranii asiatici cei mai bogați sunt împăratul Japoniei și Șahul Persiei. Cel dintâiu are o listă civilă de 18,750,000 fr. Șahul are o avere de 150,000 milioane, al căror venit îl primesce regulat și în plus 10 milioane pentru rude și curte.

Concurse.

Pentru îndeplinirea postului învățătoresc la una școlă inferioară paralelă în comuna Șiria (Világos) pe baza ord. Ven. Cons. gr. or. aradan din 18/30 Ianuarie Nr. 21/897 din lipsa recurenților de nou se escrie concurs public cu termin de alegere pe 20 Iulie (1 August) 1897.

Emolumintele împreunate cu acest post sunt:

- a) sa ariu anual în bani 400 fl. v. a.
- b) cortel liber cu grădină eventual pentru acestea relut anual în bani amesurat referințelor locale.
- c) 12 orgii lemne pentru foc, din cari 6 orgii pentru învățător și 6 orgii pentru încălzirea școlii;
- d) Paușal de scripturistica personală 5 fl. érá de spesele conferențiale sé va îngriji comitetul parochial separat.

Recurenții trebuie sé documinteze cualificațiunea lor cu testimonii legale despre absolvarea cel puțin a IV cl. gimn. reale ori civile și cu absolutoriu preparandial și cu atestat despre cualificațiunea învățătorescă.

În cazul eventual, daca nu sé vor insinua recurenți proveđuți cu cualificațiunile mai sus espuse, escepționalminte sé vor admite la alegere și acei recurenți cari vor documenta absolvarea cel puțin alor II cl. gimn. reali ori civile, a preparandiei și vor produce atestat despre cualificațiunea învățătorescă.

Alesul învățător este deobligat a conduce corul vocal al tineretului din loc și ai instrua după note, mai departe este deobligat când este septemănar și în cas necesar sé implinescă cântările bis. în strană.

Recurenții sunt invitați că recursele lor bine instruate se le substérá Domnului protopresbiter tractual ca inspector școlar Georgiu Popovici în Șiria (Világos) până în 16/28 Iulie 1897 inclusive.

Recurenții sunt poștiți a-sé înfătoșa în comună la s. bis. într'o duminică ori ăiuă de serbătore mai nainte de ăiua alegerii cu 8 ăile spre a-și aréta desteritatea în cântare și tipic.

Dat în ședința comitet. paroch. gr. or. rom. din Șiria ținută la 4/16 Maiu 1897.

Stefan Antonescu, m. p. *Vasilie Popovici, m. p.*
președinte. notar.

Văđuț: GEORGIU POPOVICI m. p. prot. inspec. școlar.

—□—

Conform ordinațiunei Venerabilului Censistor dato 7/19 Aprilie a. c. Nr. 536/72 B. 1897 pentru deplinirea parochiei de clasa a III-a din Chislaz, protopresbiteratul Oradii-mari se escrie concurs nou cu termin de alegere pe 29 Iuliu (11 Iuliu) 1897.

Emolumintele sunt: 1) 17 jugere catastrale și 401□ pământ arătoriu afară de pasc prețuit în 250 fl.; 2) 112 măsurii bucate à 1 fl. 25 cr. = 140 fl.; 3) venitele stolarii după calculul mediu a-lor 5 ani din urmă 100 fl.; 4) dreptul de pșunat pentru 6 vite 21 fl.; 5) cortel liber cu trei chilii, supra-edificate și grădină prețuit în 50 fl.; de tot 561 fl.

Sé notéză că după paméntul parochial contribuțiunea erarială o va solvi preotul alegénd.

Doritorii de a ocupa această parochiă, sunt poștiți a-si substerne recursele proveđuțe cu documintele recerate pentru parochiă de clasa a III-a și adresate comitetului parochial din Chislaz sé-le substérná subsemnatului protopop în Oradea-mare până în 26 Iuliu (8 Iuliu) a. c. avénd recurenții până la alegere a-sé presenta în vre-o Duminică ori sərbătore în sânta biserică din Chislaz, spre a-și aréta desteritatea în cele rituale.

Comitetul parochial.

In conțelegere cu: TOMA PACALA, m. p. protopop.

—□—

LICITAȚIUNE MINUENDĂ.

Pentru de nou edificânda biserică gr. or. rom. din Fadimac se escrie licitațiune minuendă pe ăiua de 8/20 Iuliu a. c. 10 óre diminéța la fața locului în Fadimac în localitatea școlii, conform planului și preliminarului de spese aprobat de veneratul consistoriu diecesan sub nr. 2693/897.

Reflectanții vor avé se depună un vadiu de 10% din prețul de esclamaré de 4247 fl. 03 cr., ér celelalte condițiuni, planul și preliminarul de spese, se pot vedé la oficiul parochial concerninte.

Belinț, 35 Maiu 1897.

Iosif Gradinariu,
protopresbiter.